

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Прикладна статистика»

За темою:

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Виконавець
студентка IV курсу обліково-
економічного факультету
Жосан Л.Д

Науковий керівник
к.е.н., доцент Погорелова Т.В.

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	3
 Розділ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Поняття Державного бюджету. Види Державного бюджету, структура та функції.....	6
1.2. Статистична система аналітичних показників Державного бюджету України	19
 Розділ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	29
2.1. Статистичний огляд методів аналізу доходів та видатки Державного бюджету України.....	29
2.2. Методи аналізу інтенсивності динаміки бюджетних доходів та видатків.....	42
 Розділ 3. СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2004-2015	52
3.1. Статистичний аналіз доходів бюджету України за 2004-2015 рр. та їх прогнозування	52
3.2. Статистичний аналіз витрат бюджету України за 2004-2015 рр. та їх прогнозування	59
 ВИСНОВКИ	69
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
 ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Державний бюджет України – це головний фінансовий план країни, який віддзеркалює суспільно-економічний стан у державі. Економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Бюджет, його дохідна частина прямо пов'язані із Державною програмою соціально-економічного розвитку України. І навпаки, виконання зазначеної програми залежить від її фінансового забезпечення. У цьому напрямку Державний бюджет виступає основою фінансування загальнодержавних програм та сприяє їх виконанню. Державна програма соціально-економічного розвитку України і Державний бюджет України мають своє особливе місце, роль і призначення в системі суспільно-економічних відносин. Бюджет є головним фінансовим документом країни. Виходячи з нього можна зробити висновок, що вивчення бюджету (процесу його формування) є важливи завданням економічної науки та статистики.

Пояснення цьому факту лежить у зв'язках бюджетної політики з усіма сторонами економіки країни. Так, процес формування бюджету тісно пов'язаний із податковим законодавством, а також із процесом виробництва: або стимулює його, або натискає. З іншого боку, розподіл бюджетних засобів також тісно пов'язаний з виробництвом: фінансові вкладення направляються у виробництво. Також із бюджету фінансуються соціально-необхідні програми і служби такі як: армія, поліція, охорона здоров'я і т.п.

Як очевидно з усього вищевикладеного, бюджет міцно пов'язаний із добробутом країни. І це в черговий раз підкреслює всю актуальність проблеми бюджету і процесу його нормування, і необхідність його статистичного вивчення.

Проблеми статистичного оцінювання Державного бюджету завжди були актуальними, такими вони залишаються і зараз, адже від цього, здавалося б, на перший погляд, звичайного документу насправді багато що залежить. Візьмемо для прикладу стан бюджету, а точніше його дефіцит, якщо він великий (більше 3%), то з'являється інфляція, яка призводить до знецінення грошей по всій країні та втрати заощаджень. Або інший приклад: у бюджеті змінено розміри допомоги при наро-

дженні дитини, чи допомоги по безробіттю, чи мінімальну заробітну плату, від цього відповідно змінився фінансовий стан людей у цих категоріях, а якщо змінити відсоток централізації до бюджету? І таких прикладів можна навести безліч.

Отже, можна зробити висновок, що державний бюджет безпосередньо впливає на кожного громадянина і від нього залежить будуть люди жити добре, чи не дуже (у фінансовому плані).

Наукове осмислення проблеми необхідне для вирішення таких практичних завдань, як створення фінансової бази, достатньої для виконання державними органами своїх завдань, створення гарантованих, передбачуваних та довгострокових доходних джерел бюджетів. Підходи до вирішення проблеми формування доходної та видаткової частини бюджету наведено у працях наступних вітчизняних та зарубіжних науковців: В.Андрущенко, С.Буковинського, О.Василика, Т.Вахненко, В.Гейця, В.Глуценка, А.Гриценка, І.Д'яконової, А.Ілларіонової, Б.Кваснюка, С.Лондар, І.Луніної, І.Мітюкова, А.Покритана, В.Протасова, І.Радіонової, І.Сала, В.Сумарокова, В.Суторміної, В.Федосова, І.Чугунова, С.Юрія та ін.

Основна мета дипломної роботи – статистичне оцінювання Державного бюджету України, аналіз інтенсивності динаміки складових частин бюджету, характеристика основної тенденції розвитку Державного бюджету, а також прогнозування доходів та видатків. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних завдань:

- дослідити структуру та динаміку Державного бюджету України;
- охарактеризувати систему показників Державного бюджету та на її основі оцінити його сучасний стан;
- виявити та оцінити основну тенденцію розвитку Державного бюджету та виконати екстраполяцію тренда доходів та видатків бюджету;
- розрахувати точковий та інтервальний прогнози доходів та видатків Державного бюджету України.

Предметом дослідження у випускній роботі є статистична оцінка Державного бюджету України, а об'єктом дослідження виступає – доходна та видаткова частина Державного бюджету України.

В якості інформативної бази дипломної роботи виступили нормативно-правові акти з питань формування Державного бюджету, наукові літературні джерела з теми дослідження, матеріали спеціалізованої періодичної преси.

В дослідженні були розраховані статистичні показники, які характеризують державний бюджет: об'єми доходів та видатків бюджету, їх структури, обсяги профіциту та дефіциту бюджету; показники динаміки Державного бюджету та здійснено аналітичне вирівнювання рівня доходів та видатків Державного бюджету. Усі розрахунки були виконані за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Дипломна робота складається із вступу, основної частини та висновків. У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, визначаються мета, завдання, предмет, об'єкт, інформативною базою є наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, нормативно-законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та державних установ. Основна частина присвячена дослідженню визначеної проблеми. У висновках сформульовано основні результати дипломної роботи.

ВИСНОВКИ

Державний бюджет України - це головний фінансовий план країни, який віддзеркалює суспільно-економічний стан у державі. Економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Бюджет є головним фінансовим документом країни. Виходячи з нього можна зробити висновок, що вивчення бюджету (процесу його формування) є важливи завданням економічної науки та статистики.

У процесі дослідження були розглянуто основні категорії, поняття, класифікації Державного бюджету країни, питання формування системи статистичних показників, розглянуто статистичні методи, які дозволяють здійснити комплексне дослідження динаміки та структури Державного бюджету та його складових, виявлено тенденцію розвитку Державного бюджету та виконано прогнозування доходів та видатків бюджету. Здійснено статистичне оцінювання динаміки та структурних зрушень Державного бюджету України, побудовано систему економіко-статистичних показників Державного бюджету, виявлено та охарактеризовано основну тенденцію розвитку бюджету. Побудовано точковий та інтервальний прогноз доходів та видатків Державного бюджету.

У результаті дослідження з'ясували, що Державний бюджет має дві складові частини, а саме: доходи та видатки. Доходи Державного бюджету - це частина грошових ресурсів, що централізується державою до загальнодержавного фонду для виконання та реалізації своїх функцій. Під видатками бюджету розуміють економічні відносини, на основі яких здійснюється процес використання грошових ресурсів централізованого фонду для виконання державою своїх функцій.

Застосовуючи статистичні методи оцінювання бюджету України можна констатувати, що у 2004–20015 роки спостерігається перевищення видатків над доходами, що й спричинило дефіцит за досліджувані роки. У 2015 році дохідна частина була меншою від видаткової на 124 млрд. грн. Найменша різниця була у 2004 році та становила 10 млрд. грн. У 2015 році дохідна частина зменшилась порівнянно з 2014 роком на 164 млрд. грн.

За рахунок аналізу інтенсивності динаміки ми отримали, що за аналізований період доходи державного бюджету в середньому щорічно збільшувалися на 27,2 млрд.грн. з урахуванням тенденції до рівномірного зростання, а видатки на 30,03 млрд.грн.

Отримані результати дозволяє виявити структуру та структурні зрушення Державного бюджету України, оцінити тенденцію розвитку доходів та видатків Державного бюджету і на цій основі виконати прогноз.

Доходів бюджету залежить правильності прогнозування соціально-економічних процесів на майбутній бюджетний рік. Прогнозування є однією з основних причин, що породжують проблеми бюджетного планування. Однак слід зазначити, що навіть максимально правильне планування доходів бюджету не являється достатньою умовою виконання доходної та видаткової частини бюджету через негативну практику внесення, що має місце, змін у чинне законодавство по податково-бюджетних питаннях. Вирішити задачу збільшення доходів держави не можна лише шляхом адміністративного тиску, не створивши при цьому для підприємств ефективних економічних стимулів для сплати податків.

Одним з напрямків підвищення ефективності видатків є скорочення податкових пільг. При зменшенні податкових пільг з'явиться можливість цілеспрямовано використовувати видаткову частину бюджету для підтримки деяких пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку суспільства. Але це скорочення не має бути механічним. Одержання податкових пільг повинне залежати від корисності і важливості того чи іншого виду діяльності.

Створення принципово нового механізму бюджетного фінансування науки, удосконалення державної системи підготовки і перепідготовки кадрів для народного господарства, використання пільгового податкового режиму у реалізації нових видів продукції та інші бюджетні заходи покликані стимулювати наукові відкриття і нові технічні досягнення, скорочувати строки впровадження їх у виробництво, а в кінцевому підсумку — слугувати каталізатором прискорення науково-технічного прогресу.

Найбільш проблемною ланкою держбюджету є видтки на соціальну сферу. Це пояснюється тим, що такі установи, як школи, інтернати, лікарні не є прибутковими, а витрати на соціальне забезпечення постійно зростають. Але їх все одно не достатньо для оптимального фінансування соціальної сфери. У багатьох випадках, коли ставиться питання про недофінансування державних соціальних зобов'язань, тільки ведуться розмови щодо необхідності згортання (скорочення) або відміни конкретних соціальних програм.

Тому необхідна активізація процесів переорієнтації бюджетної політики на зростання ефективності вітчизняної економіки і створення умов для розширення внутрішнього платоспроможного попиту.

Для ефективного розв'язання всіх взаємозалежних економічних та соціальних проблем Україна повинна переорієнтуватися на модель, яка передбачає розширення повноважень Уряду. Такий підхід вимагає від міністрів особливої відповідальності, тому уряд має оцінювати можливості щодо наймання приватних компаній, надання окремих державних послуг та встановлення індикативного рівня цін на деякі товари та послуги. Також потрібно систематично оцінювати ефективність використання ресурсів, виділених з попередніх бюджетів. Основним недоліком такої діяльності є те, що бюджетні витрати, пов'язані з вибором стратегії конкурентоспроможності, будуть відчутними відразу після її впровадження, тоді як переваги виявляться лише з часом. Але у кінцевому підсумку така політика зменшить вартість товарів і послуг для споживачів, підвищить шанси України на успіх на світовому ринку, забезпечить економічне зростання, зайнятість та добробут, дозволить підвищити життєвий рівень населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Артус М. Бюджетна система України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Європейський ун-т. — К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2007. — 220с ISBN 976-364-314-2
- 2) Асоціація Українських Банків ///[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aub.org.ua>
- 3) Бізнес-рада/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://costua.com/budget>
- 4) Бровкова Е. Г., Продивус И. П. Финансово-кредитная система государства. — К., 1997. ISBN 936-314-416-1
- 5) Бюджетна система України: Навч. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / С.І.Юрій, И.М. Бескид та ін. - К.: НІОС, 2000.
- 6) Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / За редакцією О.В. турчинові і Ц.Г. Огня. - К.: Парламентське вид-во.
- 7) Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: Ніос, 2000.
- 8) Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
- 9) Економічний дискусійний клуб//[Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://edclub.com.ua/analitika/vykonannya-derzhavnogo-byudzhetu-u-2015-roci-dohody-i-vydatky>
- 10) Економічний дискусійний клуб//[Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://edclub.com.ua/blog/chy-mozhlyvyi-defolt-ukrayiny>
- 11) Клець Л.Є. -Бюджетний менеджмент./ Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 640 с. ISBN 966-364-414-1
- 12) Клець Л.Є. Державний фінансовий контроль бюджетних установ в Україні [Електронний ресурс] / Л.Є. Клець. — Режим доступу: <<http://www.dspspace.nbuv.gov.ua>
- 13) Кремень, О.І. Фінанси: Навчальний посібник / О.І. Кремень, В.М.Кремень — К.: Центр учбової літератури,2012. - NSBN 978-611-01-0348

- 14) Лутчин, Н.П. Статистика фінансів: Навчальний посібник / Н.П. Лутчин, А.К. Миронюк. - 2-ге вид., випр. і доп. - Львів: Новий світ-2000, 2006. - 324 с. - С. 141-175 - ISBN 966-7827-73-9.
- 15) Мармоза А.Т. Теорія статистики. : навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013 - 592 с. ISBN 916-314-414-1
- 16) Общая теория финансов: Учеб. пособие / Под ред. Л. А. Дробозиной. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995.
- 17) Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави. — К.: НІОС, 1998.
- 18) Податкова система України: Підручник / Федосов В. М., Опарін В. М., П'ятаченко Г. О. та ін.; За ред. В. М. Федосова. — К.: Либідь, 1994.
- 19) Романенко О. Р., Огородник С. Я., Зязюн М. С. Фінанси: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. — К.: КНЕУ, 1999.
- 20) Сабанти Б. М. Теория финансов: Учеб. пособие. — М.: Менеджер, 1998. ISBN 966-164-417-1
- 21) Сало І. В. Фінансово-кредитна система України та перспективи її розвитку. — К.: Наук. думка, 1995. ISBN 968-354-414-1
- 22) Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань). Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 448 с. ISBN 978-611-01-0266-7 ISBN 966-334-454-1
- 23) Суторміна В. М., Федосов В. М., Андрущенко В. А. Держава, податки, бізнес. — К.: Либідь, 1992. ISBN 936-34-414-1
- 24) Сухарева Л.А. Внутренний финансовый контроль: история исследования, состояние и перспективы / Л.А. Сухарева, И.Н. Дмитренко, М.В. Борисенко // Вісник Львівської комерційної академії. — 2004. — № 16. — С.84-91. ISBN 976-364-514-2
- 25) Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 р., схвалена розпорядженням КМУ [№ 158 від 24 трав. 2005 р.] і Планом заходів щодо реалізації цієї Концепції, затвердженим розпорядженням КМУ: [№ 1347 від 22 жовт. 2008 р.].

- 26) Теория финансов: Учеб. пособие / Под ред. Н. Е Заяц, М. К. Фисенко.— Минск: Высшейш. шк., 1997 ISBN 965-464-414-1 .
- 27) ФІНАНСИ. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. Р. Романенко, С. Я. Огород-ник, М. С. Зязюн, А. А. Славкова.
- 28) Фінансова статистика - Шустіков А.А. / 2. СТАТИСТИКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ; 2.1. Поняття державного бюджету і завдання статистики ; Фінансова статистика - Шустіков А.А. / ecolib.com.ua
- 29) Юрій М.Ф. - Бюджетний менеджмент /[Електронний ресурс]. – Режим доступу [http://b-ko.com/book_184_glava_16_2.3. 5](http://b-ko.com/book_184_glava_16_2.3.5)
- 30) Юрій С.І.Концептуальні засади сутності бюджету.// Фінанси України, 2001,№ 10. /19 ISBN 966-354-424-1